
JOSEF PALIVEC (1886–1975)

Pracovní list úroveň A

I – Palivec vlastenec a frankofil

Vysvětlivka: Frankofil = člověk, který má rád Francii

Josef Palivec byl velmi vzdělaný člověk. Ovládal několik jazyků a pracoval v zahraničí jako novinář a diplomat. Překládal díla významných francouzských spisovatelů. Roku 1928 obdržel za svoji kulturní činnost francouzský řád Rytíře čestné legie. Proč se tento světoběžník a frankofil vždy nakonec vrátil do své vlasti?

- **Dokument 1: O emigraci**

Emigrant je (...) člověk, který se na čas usadil mimo svou vlast, ale nevystěhoval se (...) ze svého češství. (...) Mnozí odcházeli málem nazí, se zavazadlem nabitým starostmi.

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Prózy, listy z vězení, pozdravy přátel*. Praha: Torst, 1996, s. 133.

1. *Najdi ve výkladovém slovníku význam slova emigrant. Znáš nějaká synonyma, tzn. slova, která mají podobný význam?*
2. *Jak popisuje J. Palivec vztah emigrantů k vlasti?*

- **Dokument 2: Vlastenec, který uměl několik jazyků**

Jen knihy bych ještě měl mít; že jsem od nich odstaven, počítuju jako opravdovou pohromu. Byl jsem zvyklý číst anglicky, francouzsky, rusky, německy a italsky, a počít si v latině mi bývalo denní potřebou.

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Prózy, listy z vězení, pozdravy přátel*. Praha: Torst, 1996, s. 198. Kap. „Dopis z Plzně-Borů s datem 2. 12. 1951“.

1. *Které jazyky uměl J. Palivec?*

- **Dokument 3: Kulturní styky**

(...) Přeložil jsem do své rodné češtiny Francouze Valéryho (...) a (...) z angličtiny Coleridgeovu slavnou Píseň o starém námořníku. (...) Přeložil jsem na ukázkou české básně do francouzštiny a uspěl jsem.

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Prózy, listy z vězení, pozdravy přátel*. Praha: Torst, 1996, s. 328. Kap. „Odvolání proti neuznání účasti v odboji z počátku 70. let“.

1. *Z jakých jazyků Palivec překládal?*
2. *Najdi na internetu informace o francouzském Řádu čestné legie. Kteří další Češi tento řád obdrželi a proč?*

SHRNUTÍ: Proč se tento světoběžník a frankofil nakonec vždy vrátil do své vlasti?

II – Úkol básníka a literatury

Podle Palivce by měli básníci mít rádi svoji zemi. Ve svém díle by měli popisovat, co jejich národ právě prožívá. Jak popisuje Palivec dějiny Čechů ve 20. století?

- **Dokument 4: O české literatuře na střední škole**

Osud nás zavál do samého středu Evropy. (...). Nebylo a není v Evropě kloudné myšlenky, která by byla u nás alespoň nepřespala. Chytali jsme se cizí knihy tehdy a chytáme se jí dnes. (...) Čtli jsme v kvartě a kvintě Stendhalova Červeného a černého, (...) Goethovo Utrpení mladého Werthera (...), Turgeněva a Dostojevského.

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Prózy, listy z vězení, pozdravy přátel*. Praha: Torst, 1996, s. 32.

1. *Co si autor myslí o knihách ostatních evropských autorů?*

- **Dokument 5: Palivcův návrat domů po první světové válce**

Nové ideje, sny a směry si vyryly nová řečiště (...). Nikde se tehdy nenapřemýšlelo tolik o básnické práci se slovy jako v této mladé generaci vzešlé z válečného masakru.

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Básně, eseje, překlady*. Praha: Torst, 1993, s. 156–159. Kap. „Poezie stále budoucí“.

1. *Co se změnilo po návratu Palivce do vlasti?*

SHRNUTÍ: Jaký úkol mají podle Palivce plnit básník a literatura?

III – Svědek času

Za svého dlouhého života (1886–1975) J. Palivec prožil většinu důležitých momentů pro český národ ve 20. století. Ve svých esejích popisuje, jak se Češi cítili v předvečer první světové války, po podepsání Mnichovské dohody a po převzetí moci komunistickou stranou. Proč můžeme nazvat J. Palivce a jeho dílo svědky času?

- **Dokument 6: Češi v Rakousko-Uhersku**

(...) V okruhu Prahy byla nezaměstnanost (...). Ročně se stěhovalo na sto tisíc občanů (...) do Severní Ameriky. Ale i přemnozí z těch, kteří zůstávali, stačovali se přichytit nějaké existence jen tak drápkem. (...) všechny hlavní daně byly odváděny přímo do Vídně nebo Budapešti (...).

(...) Školství vyšších stupňů si vyhradila Vídeň. A podle toho jsme dopadli. Zatímco si rakouští Němci ze státní pokladny udržovali (...) pět univerzit (...), my Češi jsme se marně domáhali druhé univerzity v Brně. (...)

V sám předvečer první světové války (...), jsme byli (...) utvrzováni v přesvědčení, že nezbude než trhnout se od Vídně. (...) Dychtili jsme kráčet s dobou a všichni (...) jsme měli pocit, že v Rakousku čas nejenže nekráčí, nýbrž (...) spíše couvá. (...) Tento stav (...) nevolnosti měl vliv na tehdejší, obzvláště mladší literární generaci (...).

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Básně, eseje, překlady*. Praha: Torst, 1993, s. 102–106. Kap. „Černé slunce anarchismu“.

1. *Jak se žilo Čechům v Praze před první světovou válkou?*
2. *Čím byla tato situace způsobena?*
3. *Co bylo jejím důsledkem?*
4. *S jakými problémy se potýkali čeští vědci?*
5. *S jakými pocity vstupoval J. Palivec do první světové války? Proč?*

- **Dokument 7: O pomnichovské době**

Patřím ke generaci, která si neuměla představit Čechy jinak, než jak je nakreslily dějiny, se všemi těmi Ašskými, Šluknovskými a jinými výběžky, a náhlé rozříznutí tohoto milovaného obrazu nemohlo být pro mne pouhým případem diplomatické chirurgie. (...)

K odbojové akci jsem se přidal od první chvíle. (...) Na francouzském (...) velvyslanectví jsem měl přítele, vyslaneckého tajemníka Pierra Monoda, syna J. P. Monoda v Paříži, přítele Paula Valéryho, jehož Mladou Parku jsem přeložil. Tomu jsem dodával informace a doklady, že Hitler se nespokojí s Mnichovem a zabere i všechny české země a že půjde brzy na Polsko (...). Když Němci vpadli 15. března 1939 do Prahy, dodával jsem mu také informace o pohybu vojsk, aby Francie neusnula a byla připravena. (...) Po Monodovi jsem poslal diplomatickou poštou také sborníček revolučních básní Křik Koruny české (Halas, Seifert, Hora, atd.), (...). Tyto básně vyšly pak v Paříži knižně s titulem Hlasy domova. (...)

Po pádu Francie jsem počal promýšlet svůj básnický epos Pečetní prsten, do něhož jsem chtěl přetavit tehdejší úzkost a bídu (...). Svou druhou větší báseň Naslouchání jsem psal a dal do tisku v době Heydrichova krvavého režimu. Obě básně jsou součástí mého odboje.

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Prózy, listy z vězení, pozdravy přátel*. Praha: Torst, 1996, s. 83–100. Kap. „Pro memoria“.

- **Dokument 8: Mapa s vyznačením území Sudet**

Zdroj: <http://www.abchistory.cz/pohranici-cr/>. [1. 12. 2014].

1. *S pomocí internetu najdi a vyznač na mapě Ašský a Šluknovský výběžek (dokument 7).*
2. *Co si myslel J. Palivec o podepsání Mnichovské dohody?*
3. *Na čí stranu se přiklonil J. Palivec během druhé světové války?*
4. *Jak mu pomohly jeho předválečné zahraniční kontakty?*
5. *Jak toto období ovlivnilo Palivcovu literární činnost?*

- **Dokument 9: O komunismu**

Obviněný (...) stal se během doby svého působení od roku 1918 až do únorových událostí 1948 jako bývalý diplomatický úředník nejprve ve Švýcarsku, později ve Francii a konečně na ministerstvu zahraničních věcí v Praze oddaným spřezencem kapitalistické třídy (...). Obviněný v době únorových událostí 1948 (...) vešel v přímý styk s cizí mocí, totiž se zástupkyněmi amerického velvyslanectví v Praze, a to v úmyslu pokusiti se o zničení (...) lidově demokratického zřízení (...).

Zdroj: PALIVEC, Josef. *Prózy, listy z vězení, pozdravy přátel*. Praha: Torst, 1996, s. 180–184. Kap. „Rozsudek Státního soudu v Praze z 18. dubna 1951“.

Zdroj fotografie: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10153697395-proces-h/207562268640007-den-sedmy>. [6. 1. 2015].

1. *Jak text rozsudku hodnotí Palivcovo působení v letech 1918–1948? Svoji odpověď vysvětlí.*
2. *Odhadni, jaký rozsudek byl vyneset.*

SHRNUTÍ: Proč můžeme nazvat J. Palivce a jeho dílo svědky času?

JOSEF PALIVEC (1886– 1975)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>. Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2014.